165. Keskiviikkona 10 päivänä joulukuuta 1997

kello 2

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys oikeusapulaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi 5653

Hallituksen esitys 132/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 201/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 152/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 31/1997 vp
Toivomusaloite 239/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 5654

Hallituksen esitys 216/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta sekä laiksi sosiaalihuoltolain ja -asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta 5654

Hallituksen esitys 217/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 33/1997 vp
Lakialoite 116, 126/1997 vp

6) Hallituksen esitys työvoimapoliittisen järjestelmän uudistamiseen liittyväksi lainsäädännöksi 5655

Hallituksen esitys 178/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp
Lakialoite 33/1995 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta ja opintotukilain 6 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 215/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

8) Hallituksen esitys laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta 5656

Hallituksen esitys 180/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys 109/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

Kolmas käsittely

10) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta 5656

Hallituksen esitys 111/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1997 vp
Lakialoite 5, 6, 10, 32, 43, 85, 100, 118/1997 vp
Toivomusaloite 13, 20, 21, 35, 40/1996 vp, 33, 37, 51, 52, 60/1997 vp

11) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta 5660

Hallituksen esitys 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1997 vp
Lakialoite 114/1997 vp

12) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkolaiksi 5665

Hallituksen esitys 101/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997 vp
Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102, 111, 125/1997 vp
Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

14) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta 5666

Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

15) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta 5667

Hallituksen esitys 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

16) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa 5667

Hallituksen esitys 153/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 28/1997 vp

17) Hallituksen esitys vuonna 1998 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi 5668

Hallituksen esitys 165/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 29/1997 vp
Lakialoite 1, 44/1997 vp
Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

18) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta 5669

Hallituksen esitys 203/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 13/1997 vp
Lakialoite 22/1997 vp
Toivomusaloite 320, 325, 326/1997 vp

Mietintöjen pöydällepano

19) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja eräiden verolakien muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta 5670

Hallituksen esitys 192/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 18/1997 vp

20) Hallituksen esitys ampuma-aselaiksi ja laiksi poliisilain 23 §:n sekä laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain 19 ja 20 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 183/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 29/1997 vp

21) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 184/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 2/1997 vp
Lakialoite 73/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Antvuori, Aura, Brax, Elo, Enestam, Halonen, Hellberg, HuttuJuntunen, Häkämies, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Kaarilahti, Kalliomäki, Kallis, Karhunen, Korhonen R., Krohn, Kuisma, Laitinen, Lapiolahti, Lax, Lehtosaari, Liikkanen, Lindén, Lipponen, Markkula-Kivisilta, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Norrback, Nyby, Penttilä, Perho, Pohjola M., Puisto, Pykäläinen, Rantanen, Roos, Ryhänen, Siimes, Soininvaara, Suhola, Taina, Tarkka, Tennilä, Tiusanen, Viljamaa, Virtanen, Vistbacka, Vuorensola, Wahlström ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Laitinen ja Roos.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden takia ed. Hämäläinen, virkatehtävien takia edustajat Ala-Harja, Huttu-Juntunen ja Taina sekä yksityisasioiden takia edustajat Alho, J. Andersson, Antvuori, Enestam, Häkämies, Jansson, Kaarilahti, Kallis, Karhunen, Laitinen, Lapiolahti, Lax, Lehtosaari, Liikkanen, Lindén, Lipponen, Markkula-Kivisilta, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Nyby, Penttilä, Perho, M. Pohjola, Puisto, Roos, Ryhänen, Siimes, Suhola, Tarkka, Tennilä, Virtanen, Vistbacka ja Vuorensola sekä

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia ed. Aura.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys oikeusapulaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 132/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin käsitellään valiokunnan mietinnössä ehdotetut 15. ja 16. lakiehdotus ja sen jälkeen tehdään päätökset hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelua ei synny.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 201/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6, 9 ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 152/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 31/1997 vp
Toivomusaloite 239/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä lisätään työttömien karensseja, Sitä en voi pitää oikeana, kuten jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä esitin. Lisäksi tähän jää työttömyyspäivärahan lomaoikeuskohta siltä osin, että jaksotus jää, jos se on tässä muodossa kuin hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä, joten myös 5 §:n 15) kohta tulisi muuttaa. Samoin suuri heikkous esityksessä on päivärahan korotuksen alhainen taso.

Ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus, joka merkitsee sitä, että päivärahaa korotettaisiin 15 markalla eli 133 markkaan.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että 22 ja 25 § hyväksyttäisiin yksityiskohtaisessa käsittelyssä II vastalauseen mukaisina. Ehdotan siis, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan tekemää ehdotusta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Mannisen tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 216/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 45 a ja 46 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta sekä laiksi sosiaalihuoltolain ja -asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 217/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 33/1997 vp
Lakialoite 116, 126/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys toimeentulotuen leikkaamisesta merkitsee sitä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloa leikataan, kuten ensimmäisessä käsittelyssä käydyssä keskustelussa tuli kiistatta ilmi.

Näin ollen tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että 7 § saisi sen muodon kuin on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön jätetyssä II vastalausessa, mikä merkitsee sitä, että 7 prosentin leikkausta ei tehtäisi toimeentulotuesta asumiskustannusten osalta.

Esitän yksityiskohtaisessa käsittelyssä myös, että 9 § ja samoin 10 § saisivat sen muodon kuin on II vastalauseessa, mikä merkitsee sitä, että 40 prosentin leikkausta rangaistuspykälässä ei toteutettaisi ja että alentaminen voisi tapahtua enintään kaksi kertaa vuodessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että laki toimeentulotuesta saisi I vastalauseessa esitetyn muodon eli että 7 §:ssä perusosaan ei sisällytetä asumismenojen omavastuuosuutta, että edelleen 9 §:n 3 momentti, joka tarkoittaa monilapsisten perheiden useampien lapsien osalta normin alentamista, poistettaisiin ja että toimeentulolakiin otettaisiin uusi 3 a luku, joka tarkoittaa sitä, että toimeentulotukitehtävien siirtoa koskevaa kokeilua voitaisiin jatkaa. Näin tämä tulisi esitetyksi ed. Aulan lakialoitteen mukaisena.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Mannisen tekemää ehdotusta, koska on selvää, jos 7 § tulee hallituksen esittämässä muodossa tai valiokunnan viilaamassa muodossa, niin se lisää häätöjä ja asunnottomuutta. Samaten, jos 9 § toteutuu, niin lapsiperheet joutuvat kohtuuttoman suuriin rasituksiin. On myös selvää, että jos toimeentulotuen Kela-kokeilu saisi jatkua, niin siitä saataisiin esityksiä, jotka vapauttaisivat sosiaalityöntekijöitten aikaa todellisten sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen.

Puhemies: Ed. Manninen, tarkoititteko tehdä ehdotuksen, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseen mukainen lakiehdotus?

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Kyllä.

Ed. M. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa esitti, että 7 prosentin asumiskulujen omavastuuta ei hyväksytä eikä myöskään lapsinormien leikkauksia eikä 10 §:ssä olevaa 40 prosentin raippaa. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen kannattamaan ed. Kuopan esityksiä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

6) Hallituksen esitys työvoimapoliittisen järjestelmän uudistamiseen liittyväksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 178/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 14/1997 vp
Lakialoite 33/1995 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Komi: Arvoisa rouva puhemies! Tulemme lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan yhdistelmätuen työssäoloehtoon parannuksia siten, että työssäoloehtoa kertyisi vuoden aikana kuusi kuukautta. Tämä merkitsee sitä, että muutokset tulevat neljännen lakiehdotuksen 13 ja 16 §:ään.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Tulen kannattamaan. Tämä on erittäin looginen esitys, koska yhdistelmätuessa toinen puoli on sosiaalitukea ja toinen puoli työllistämistukea, joten silloin myös työssäoloehdon pitää kertyä tällä tavalla. Se myös houkuttelee ihmisiä käyttämään tätä työllisyysetuutta ja on siltä kannalta erittäin hyvä.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että neljännen lakiehdotuksen 13 ja 16 § saisivat sen muodon kuin on pöydille edustajille jaetussa, nimelläni varustetussa paperissa, mikä merkitsee sitä, että työssäoloehto kertyisi koko yhdistelmätuella työskentelyn ajalta ja siinä mielessä ei tehtäisi työmarkkinoille jälleen uutta periaatteellista ratkaisua, jossa ovat eri työntekijät erilaisessa asemassa. Kuten jo aikaisemmin totesin, yhdistelmätuessahan muut työssäoloehdon piirteet täyttyvät eli eläkeoikeus, lomaoikeus, sairauspäivärahaoikeus jnp., mutta ei kerry työssäoloehto.

Haluaisin huomauttaa, että jos henkilö haluaa, että hän edelleenkin olisi esimerkiksi työttömyyskassan jäsen, hänen täytyy maksaa työttömyyskassamaksunsa koko tältä 12 kuukauden ajalta ansaitsemastaan veronalaisesta tulosta, mutta hänen työssäoloehtonsa karttuisi valiokunnan esityksen mukaisesti vain neljän kuukauden ajalta. Myöskään keskustapuolueen esitys ei täytä tasapuolisuuden vaatimuksia.

Ed. Veteläinen: Arvoisa puhemies! Puheenvuoro oli tarkoitettu ed. Komin tekemien esitysten kannatuspuheenvuoroksi, mutta ne saivat jo kannatuksen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta ja opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 215/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Tulen esittämään lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että ensimmäisen lain 4 § saa sen muodon, joka on jätetyssä vastalauseessa, eli 15 vuoden työhistorian tarkastelujakso poistetaan omaehtoisen koulutustuen ehdoista.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Tämä on erittäin tärkeää lain tasa-arvoisen toteutumisen kannalta ja myös siltä kannalta, että tätä etuutta tultaisiin käyttämään. Tämähän on ollut erittäin vaatimattomassa käytössä ja varsin huonosti toiminut. Tämä parantaisi oleellisesti lakiesityksen toimimista.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

8) Hallituksen esitys laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 180/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 109/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 111/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1997 vp
Lakialoite 5, 6, 10, 32, 43, 85, 100, 118/1997 vp
Toivomusaloite 13, 20, 21, 35, 40/1996 vp, 33, 37, 51, 52, 60/1997 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! En vie pitkään edustajien aikaa tähän aikaan illasta. Itse asiassa ajattelin, etten vie juuri lainkaan aikaa, ja olisin esittänyt suoraan tämän asian siirtämistä eduskunnan seuraavaan istuntoon. En sitä nyt kuitenkaan tee, vaikka vankat perustelut sille olisivat olleet olemassa.

Kun koko syksyn ajan verotuksesta on käyty todella paljon keskustelua, olisi kaiken järjen mukaan uskonut ja toivonut, että näiden verolakien käsittelyn, edes jonkin käsittelyn, yhteydessä edes yksi ministeri olisi paikalla ja osallistuisi keskusteluun. Ilokseni näin äsken, että ministeri Skinnari melkein, siis melkein, ylti tähän toiveeni täyttymykseen, mutta pahan pettymyksen hän lopulta tuotti häipymällä juuri silloin, kun tämän asian käsittely, ensimmäisen verolakiesityksen käsittely, tässä salissa alkoi.

Korostan vielä, arvoisa puhemies, että ainakaan meidän laskelmiemme mukaan ensimmäisenkään, yhdenkään käsittelyn yhteydessä, yhdenkään keskeisen verolain käsittelyn yhteydessä, tässä salissa yksikään hallituksen ministeri ei ole ollut käymässä keskustelua meidän, opposition, kanssa. Valtioneuvoston kyselytunnilla kylläkin viime viikolla, kun ed. Ala-Nissilä teki kysymyksen, ed. Ala-Nissilän kysymyksen jälkeen hallituksen ministerit ja hallituspuolueista valitut kansanedustajat, yksitoista henkilöä peräperää, käyttivät puheenvuoron suorassa televisiolähetyksessä kylläkin kommentoiden tavallaan sitä, mitä opposition puolesta ed. Ala-Nissilä valtioneuvoston kyselytunnilla esittämässä kysymyksessä sanottiin.

Kun sellaista aktiviteettia hallitus osoitti kyselytunnin aikana, joka oli suora lähetys, olisi toki jollakin tavalla ymmärrettävää ja perusteltua, että edes yhden verolain yhden käsittelyn — ensimmäisen, toisen tai kolmannen käsittelyn — yhteydessä ministerit olisivat täällä altavastaamassa, arvoisa puhemies, huolimatta siitä, että näissä keskusteluissa ei ole suoraa televisiolähetystä, joka välittäisi saman viestin Suomen kansalle, kansan koteihin, toisin kuin tuolloin muutama ilta sitten, kun yhdentoista joko ministerin tai hallituspuolueista valitun kansanedustajan puheenvuorot suorana lähetettiin.

Arvoisa puhemies! Nyt on käsittelyssä arvonlisäveroesitys, hallituksen esitys. En kajoa tässä yhteydessä siihen enää enempää, koska nyt on kolmas käsittely meneillään. Ainoastaan perustelulausumaa esitän, perustelulausumaa, jonka taakse ja tueksi pitkin syksyä niin monet hallituspuolueiden edustajat hyvin ryhdikkäästi ja kernaasti asettuivat. Tämä perustelulausuma koskee ennen kaikkea ja nimenomaisesti elintarvikkeitten arvonlisäverokantaa, toivetta siitä, että se laskettaisiin, niin kuin on monissa muissa, liki kaikissa, Euroopan unionin jäsenmaissa: Elintarvikkeitten arvonlisäverokanta on alemman kannan mukaan säädetty.

Arvoisa puhemies! Perustelulausuma kuuluu tähän tapaan: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää tarkoin, miten meilläkin voitaisiin elintarvikkeiden arvonlisäverokanta laskea Suomen EU-liittymisratkaisun yhteydessä sovitusti lähemmäs yleistä eurooppalaista tasoa. Mikäli hallitus tulee siihen johtopäätökseen — mikä on jo ollut opposition kanta — että alempi arvonlisäverokanta on varsinkin pienituloisten ja useimpien lapsiperheiden kannalta suorastaan välttämätön, hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamiseksi."

Vielä viittaan siihen, että eduskunnassa on käsitelty eräiden hallituspuolueiden kansanedustajien aloitteita, ja tässä samassa suunnassa aloitteellinen on ollut myös eräs nykyisen hallituksen entinen ministeri. Nämäkin seikat luovat lisää paineita ja tavallaan tasoittavat tietä toivon mukaan sille, että mahdollisimman moni edustaja voi tähän perustelulausumaan yhtyä. Lisäksi meillä itse mietintöön kirjattuna on ponsilausumia, jotka tulemme myöhemmässä käsittelyssä esittämään.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää, hänen nimellään olevaa lausumaehdotusta liittyen elintarvikkeiden arvonlisäverokantaan. Tavoitteena meillä pitää olla EU-jäsenyyden mukaiseen alempaan verokantaan siirtyminen edes asteittain.

Myös yhdyn siihen, että verolakien käsittelyn eduskunnassa olisi hyvä tapahtua päiväsaikaan, kun siihen aikataulullisesti mahdollisuudet on. Tuloverolaki voitaisiinkin siirtää seuraavaan istuntoon.

Lopuksi voi todeta, että arvonlisäveron osalta olisi välttämätöntä alentaa työvaltaisten palvelualojen arvonlisäverokantaa. Tästä ed. Rehnin aloitehan oli äänestyksessä, ei tullut hyväksyttyä, mutta valiokunnan mietintöön sisältyy tätä asiaa koskeva ponsi. Toivottavasti hallitus ottaa sen todesta, kun eurooppalaisella tasolla käydään hyvin laajaa keskustelua työvaltaisten palvelualojen arvonlisäverokannan alentamisesta työllisyysperustein.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Aikoinaan, kun arvonlisäverolakia säädettiin, oli varsin paljon ongelmia lain voimaantulon suhteen, erityisesti eräiden alojen suhteen. Tuolloin myös arvonlisäverokannat harkittiin hyvin huolellisesti. Nyt kuitenkin totuus on se, että näitä verokantoja täytyy vähentää siitä syystä, että ne eivät vastaa EU:n 6:tta arvonlisäverodirektiiviä. Tältä osin on välttämätöntä tehdä tiettyjä muutoksia. Hallituksen esitys on ollut puolustettavissa. Siitä syystä on tarkoituksenmukaista hyväksyä se.

Erityisen suuri ongelma on kysymys joukkoliikenteen arvonlisäverotuksesta. Hallitusohjelmassa oli sovittu, että siihen ei puututa. Nyt siihen kuitenkin puututaan ja joukkoliikenteen

arvonlisäverokanta nousee 6:sta 8 prosenttiin. Tämän johdosta valtiovarainvaliokunnan verojaostossa onkin arvioitu, mitä asialle voitaisiin tehdä. Sen johdosta onkin löydetty ratkaisu, jonka mukaisesti polttoaineveroja korotetaan aavistuksen verran, jolla voidaan antaa joukkoliikenteelle eli tässä tapauksessa linja-autoliikenteelle suoraa tukea tuon arvonlisäverotuksen korottamisen kompensoimiseksi.

Myöskin arvonlisäveron osalta on havaittavissa eräitä suuriakin ongelmia, joihin pitäisi puuttua. Yksi niistä on liitännäistuotteet. Muun muassa hotelleissa on alettu hotellilaskuja erotella sillä tavalla, että jopa auton pysäköintiosuutta hotellilaskusta on alettu arvioida erikseen niin, että siihen sovellettaisiin 22 prosentin verokantaa. Tämä ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Tuollainen puhdasoppisuus ei ole hyvästä, vaan tulisi pyrkiä kehittämään järjestelmää sillä tavalla, että toimittaisiin terveen järjen mukaisesti.

Myöskin valiokunta lähtee siitä, että palveluvaltaisten yritysten arvonlisäverotusta tulisi alentaa, mikäli EU:ssa päästään siihen, että arvonlisäverodirektiiviä muutetaan. Onkin toivottavaa, että Ecofinissä tällainen ratkaisu mahdollisimman nopeasti syntyisi.

Myöskin henkilöstöruokailun osalta on arvioitu tilannetta ja voitu todeta, että ehdotettu muutos on tarkoituksenmukainen ja välttämätön. Verohallinnon kanssa on päästy yhteisymmärrykseen siitä, mitä luokkaa tuon muutoksen pitäisi olla. Voimme olla tyytyväisiä siihen ohjeeseen, jonka verohallitus on antanut.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Voimassa oleva 22 prosentin arvonlisävero on heikentänyt käsityövaltaisten palvelualojen, kuten parturikampaamoyritysten ja kosmetologipalveluja myyvien yritysten toimintaedellytyksiä kohtuuttomasti. Nämä yritykset käsityövaltaisina eivät ole oikeutettuja vähentämään työn osuutta tuloksestaan, ja varsinaista tavaranmyyntiä niillä on niin vähän, että ne joutuvat maksamaan arvonlisäveron lähes täytenä. Tämä on vaikuttanut hintojen nousuun, ja seurauksena on ollut kysynnän heikkenemistä, työttömyyttä ja jossain määrin myöskin harmaata taloutta.

Yllättävää ja pettymystä tuottavaa on ollut sekin, että EU:n huippukokouksessa Luxemburgissa ei puututtu arvonlisäveron alentamiseen EU:n tasolla, vaan, niin kuin esimerkiksi Helsingin Sanomat otsikoi, "EU kitkee miljoonatyöttömyyttä vaisuin keinoin". Tähän ei ole puututtu, mutta arvonlisäveron alentamisella siinä olisi ollut paljon tehtävissä. Asiasta on mietinnössä mukana ponsi, joka tulisi hyväksyä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen uudistaessa arvonlisäverotusta todellakin, niin kuin ed. Pekkarinen ponsiesityksessä toteaa, ajettiin sellaista mallia, että ruoan arvonlisäveroa alennettaisiin aste asteelta. Tämä on saanut hyvin laajaa kannatusta myös viime kesänä ja kuluneen syksyn aikana, nimenomaan se, että ruoan arvonlisäveroa alennettaisiin. Näin varsinkin kaikkein vähävaraisimmat, jotka kuitenkin syövät joka päivä ja käyttävät suhteellisesti suurimman osan tuloistaan ruokaan, saisivat verokevennyksen suoraan ja tätä kautta ostovoimaansa lisäystä. Näin sovittiin, ja tämä on ollut, niin kuin tässä sanotaan, opposition kanta.

Kristillisen liiton kanta oli myös edellisessä hallituksessa ja ainakin omalta osaltani on edelleen se, että ruoan arvonlisäveroa tulisi alentaa. Se olisi jopa tärkeämpi asia kuin hyvätuloisten tuloverotuksen keventäminen, johon nykyinen hallitus on kuitenkin pääpainon pannut. Tämä olisi pienituloisille ja lapsiperheille välttämätöntä. Siinä mielessä tätä asiaa on pidettävä esillä. Olisi tietysti aivan vastuullista, että myös erityisesti salin vasemmalla laidalla, missä tästä asiasta on paljon puhuttu viime aikoina, kannatettaisiin hyvää ponsiehdotusta, joka on tästä asiasta tehty.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomessa arvonlisäverokanta on Euroopan korkeimpia. On selvää, että tavoitteena täytyy pitää arvonlisäveron tason laskemista. Mutta kaikki paikalla olevat ja hereillä olevat tietävät, että valtiontalouden tila ei anna mahdollisuuksia tämän veron alentamiseen. Niin yleviä ja hyvin perusteltuja kuin opposition ehdotukset ovatkin, edustajat eivät puheenvuoroissaan tänäänkään ole kertoneet, miten tällaiset kansalaisten toivomat veroalennukset voitaisiin rahoittaa.

Erityisesti pidän tärkeänä, että ruoan arvonlisäveroa voitaisiin alentaa, mutta 1 prosenttiyksikkö merkitsee 450 miljoonaa markkaa rahassa. Sitä rahaa ei ole tänäänkään kukaan esittänyt mistään löytyvän.

Yhdyn myös edustajien Ala-Nissilä ja Pekkarinen näkemyksiin siitä, että näin tärkeätä asiaa toivoisi voitavan käsitellä päiväsaikaan eikä aamuyöstä. Me vain olemme kansanedustajina

käyttäneet meidän rajoittamatonta puheoikeuttamme siinä määrin laajasti, että istunnot venyvät näin myöhään. Jotta en syyllistyisi enempään, lopetan tähän.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mitä tulee arvonlisäveron alentamisen aiheuttamiin budjettiaukkoihin, käymättä enempää keskustelua haluan vain muistuttaa, että aivan äskettäin äänestimme tässä salissa muun muassa alkoholiverotuksen alentamisesta. Emme hyväksyneet oppositiossa, muistaakseni myös kristillinen liitto taisi olla siinä mukana, sitä alennusta, jota hallitus esitti. Yksin sillä toimella yksi kolmasosa siitä aukosta olisi täyttynyt, joka nyt on. Lisäksi muun muassa tupakan ja eräiden muiden yleishuonojen asioiden verotuksen pitäminen edes entisellä tasolla voisi tuottaa valtion budjettiin niitä pennejä ja markkoja, joita arvonlisäveron alentamiseen tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Mitä joukkoliikenteeseen tulee, hallitusrintama on sopinut, että lähinnä linja-autoliikennettä vähän kompensoidaan. Keskusta tulee myöhemmin omassa budjettivastalauseessaan osoittamaan, että 30 miljoonaa ei riitä, tarvitaan vähintään 60 miljoonaa. Sen tuen kohdentamisessa ei tule unohtaa myöskään takseja, jotka on meidän mielestämme pidettävä aivan samassa asemassa kuin varsinainen linja-autoliikenne.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, vielä ponsiin, keskusta on arvonlisäverolakiin liittämässään vastalauseessa esittänyt perustelulausumaa, joka liittyy marjojen, jotka ovat nollaverokannalla, varastoinnin saattamiseen samanlaisen nollaverokannan piiriin. Teen tämän ehdotuksemme, se kuuluu näin:

"Eduskunta edellyttää, että hallituksen on pikaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin jalostamattomien marjojen varastoinnin saattamiseksi 0-arvonlisäverokannalle."

Ed. Aula: Puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen lausumaehdotusta koskien marjojen arvonlisäveroa.

Lisäksi totean, että olen näiden valtiopäivien alkaessa tehnyt toivomusaloitteen, jossa esitän, että hallitus toimisi Euroopan unionissa aloitteellisesti arvonlisäverojärjestelmän uudistamiseksi työllisyyttä suosivaksi niin, että jäykkää alarajamenettelyä voidaan joustavoittaa ja työvaltaisille aloille voidaan ottaa käyttöön alempia verokantoja. Alempien verokantojen osalta valiokunta on sisällyttänyt mietintöön kannanoton, joka on yhdensuuntainen toivomusaloitteeni kanssa. Olen siitä tyytyväinen. Vielä parempi olisi ollut hyväksyä ed. Rehnin aloite toisessa käsittelyssä. Näiltä osin jäämme odottamaan Euroopan unionin viisastumista tässä asiassa.

Arvonlisäveron alarajamenettelyn ongelmat kuitenkin jäävät vielä selvittämättä. Tuo joustamaton alaraja 50 000 markkaa aiheuttaa kilpailuongelmia aloilla, joilla on sekä vähäistä liiketoimintaa harjoittavia että itsensä työllistäviä yrityksiä. Kampaamot ja käsityöala ovat tästä parhaita esimerkkejä. Toivon hallitukselta jatkossa aktiivisuutta myös tämän ongelman selvittämisessä. Sekin saattaa vaatia Euroopan unionin kanssa jonkinlaisia neuvotteluja.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! En tiedä, mitä lisäarvoa minunkaan puheeni tähän aikaan yöstä pystyy tuottamaan, mutta haluan muistuttaa siitä, että meidänkin ryhmämme taholta tehtiin toivomusaloite, jossa vaaditaan nimenomaan toimenpiteitä arvonlisäverojärjestelmän korjaamiseksi pieniä työvoimavaltaisia yrityksiä suosivaksi. Nythän sen verran matkaa hallituspuolueet ovat tässä asiassa päässeet eteenpäin, että valtiovarainvaliokunta yksimielisessä ponnessa edellyttää, että hallitus pyrkii saamaan EU:n puitteissa aikaan alennetun verokannan kokeilun ja Suomi valmistautuu sen välittömään käyttöönottoon. Emme tässä yhteydessä esitä mitään erityistä ponsiäänestystä, kun asia mietinnössä on, mutta sanoisin näin, että hallitus pitäköön varansa sitten, ettei tarvitse vuoden päästä tätä asiaa uudestaan ottaa käsittelyyn. Silloin varmasti taas äänestytämme, jos ei vuoden mittaan todellista tapahdu.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa alun perin tarkoituksena oli korvata kattavammin arvonlisäveron nousun vaikutus joukkoliikenteelle. Tuossa yhteydessä kuitenkin törmäsimme sekä kotimaisiin että myös EU:n säännöksiin ja niitä tarkemmin tutkittuamme saatoimme todeta, että kattava kompensoiminen ei ole mahdollista. Tästä syystä tuo kompensaatio suoritetaan bussiliikenteelle ja lähinnä niille alueille, missä kannattavuusongelmat ovat kaikkein vaikeimpia. On totta, että linja-autoliikenteen kaukoliikenne jää kompensaation ulkopuolelle, mutta tilannetta tältä osin helpottaa jossakin määrin se, että tuo liikenne sinänsä on kannattavaa.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen ponsiehdotus elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseksi on oikein kannatettava ja hyvä asia. Ed. Saarinen peräsi, eikö näiden kaikkien hyvienkin ehdotusten tekijöillä pitäisi aina olla rahoitus mukana, mutta muistuttaisin nyt, että emme me joka lakiesityksen kohdalla voi kaikkia rahoitusvaihtoehtoja esittää. Kun budjettikäsittely lähenee, minä uskon, että vastuulliset tahot esittävät siellä rahoitusvaihtoehtonsa. Meidän ryhmämme muun muassa vuosi sitten esitti yli 200 000 tienaaville sellaista kohtelua, että he eivät saisi taulukkoalennuksia. Siitä olisi kertynyt 1 miljardi, puhumattakaan jos menisimme oikealla tavalla porrastettuun automatisoitujen yritysten uudenlaiseen kohteluun sosiaaliturvamaksuissa.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Palvelualojen korkea arvonlisäveroprosentti aiheuttaa työttömyyttä ja harmaata taloutta. Kun peräänkuulutettiin, mistä rahaa sitten tilalle, jos näistä alennetaan veroa, ylellisyystarvikkeille voidaan panna eli kohdentamisella tasata tämä, että verotus pysyy tasapainossa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Huomautan ed. Puhjolle samasta asiasta, josta salissa on keskusteltu aikaisemminkin. Automatiikkaa käyttävien yksityisten niin sanottu robottivero on mahdoton yhden maan osalta. Siitä täytyy tulla kansainvälinen käytäntö. Muuten kilpailukyky heikkenee liian paljon niissä suomalaisissa yrityksissä, jotka tuotannossaan nojaavat ihmistyövoiman sijasta automaatioon; tämän vuoksi tämän verotus ei ole mahdollista. Tämä on kaunis ajatus mutta toteuttamiskelvoton yhdessä maassa. Tämän suuntauksen täytyy olla maailman ja mantereen laajuinen, ennen kuin siihen voidaan mennä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

11) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1997 vp
Lakialoite 114/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Monilla alueilla joukkoliikennepalvelut ovat kovin heikot, ja silloin yksityisauto on ainoa kulkemisen vaihtoehto. Polttoaineiden veronkorotus hallituksen esittämällä tavalla lisää työmatkakustannuksia ja voi osaltaan kiihdyttää muuttoliikettä. Ongelmallista on, että liikenteen polttoaineiden hinta on muutenkin sisämaassa ja harvaanasutuilla seuduilla korkea. Kun työsuhteet ovat nekin monesti lyhytaikaisia, on kohtuutonta, että veronkorotuksilla luodaan esteitä ihmisten työllistymiselle.

Mielestäni nyt on korkea aika alkaa selvittää polttoaineveron porrastamista niin, että vero olisi haja-asutusalueilla alempi kuin suurissa asuttuskeskuksissa. Veron porrastaminen olisi uudenlaista aluepolitiikkaa, joka hillitsisi muuttoliikettä. Se helpottaisi työntekoa ja asumista syrjäseuduilla sekä parantaisi vaikkapa matkailuyrittämisen mahdollisuuksia. Tietysti toinen vastaavanlainen keino voisi olla erityisen syrjäseutuvähennyksen tuominen verotukseen.

Tästä syystä teen eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan sisältöisen perustelulausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti verotukselliset ja muut keinot huojentaa liikennepolttoaineiden korkeiden hintojen aiheuttamia haittoja maan syrjäisemmillä alueilla ja siellä, missä joukkoliikennepalveluita on niukasti. Tavoitteena tulee olla se, etteivät autolla liikkumisen ja työssäkäynnin kustannukset missään osassa maata saa muodostua kohtuuttomiksi."

Ed. Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aulan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Arvoisa puhemies! Historia on osoittanut, että aina sellaisissa tilanteissa, joissa uusi puolue tulee hallituskoalitioon mukaan — käytän todella ilmaisua "uusi puolue" — se joutuu tunnustamaan ja tunnistamaan joitakin realiteetteja, joiden edessä se joutuu taipumaan. Voi olla niin, että esimerkiksi julkisten menojen leikkaustarve on-

kin suurempi, kuin mihin puolue oli varautunut, tai voi olla niin, että jossakin muussa vastaavan tyyppisessä asiassa puolue joutuu nimenomaan joidenkin asioiden mitoituksen osalta arvioimaan uudestaan sen, mihin alun perin oli varautunut.

Mutta harvoin törmätään sellaiseen, että puolueen itsensä omaksi suureksi asiakseen asettamassa kysymyksessä puolue hetimmiten hallitukseen tultuaan taipuu niin täydellisesti kuin vihreä liitto on tehnyt energiaverojen uusien linjausten suhteen. (Välihuutoja) — Edustaja oli kysymyksessään muuten tavattoman oikeassa siinä, että yhtään vihreän liiton edustajaa paikalla ei ole, mutta olen täysin vakuuttunut siitä, että vihreän liiton edustajat kaivavat kaikki pöytäkirjat esille ja lukevat sieltä sinne sanotun.

Aivan pelkistäen ja lyhyesti sanottuna muutos on, arvoisa edustaja, todella radikaali, jonka vihreä liitto on nyt tehnyt hyväksyessään ne uudet energiaverojärjestelmän perusteet, joille nyt käsittelyssä oleva esitys perustuu. Kuluvan vuoden alusta lukien uudistettiin järjestelmä sellaiseksi, että suuri osa energiaverojärjestelmän ympäristöohjaavuudesta poistui, ja tämä tapahtui vihreän liiton ollessa hallituksessa ja vihreän liiton ministerin toimiessa juuri ympäristöministerinä. Tämä oli todella suurin lehmänkäännös, niin suuri, että vastaavaa ei varmasti kovin hevin voida lähimenneisyydestä osoittaa.

Kun kuitenkin vihreää liittoa edustavan ympäristöministerin itsensä toimesta vielä sen jälkeenkin, kun asia on eduskunnassa ollut toisessa käsittelyssä, on esitetty julkisuudessa ajatus, että suuntaa pitää muuttaa, tämäkin puheenvuoro huomioon ottaen olemme keskustassa elätelleet uskoa ja luottamusta siihen, että ehkä sittenkin vielä voidaan mahdollisimman nopeasti energiaverolinjaa muuttaa. Tähän nojautuen ehdotan, mikäli hallituksen esitys tulee hyväksytyksi, lakiesityksen perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Suomen energiaverojärjestelmän muuttamiseksi takaisin ympäristöystävällisempään suuntaan. Samalla Suomen tulee lisätä omien kotimaisten ympäristöystävällisempien energiavaihtoehtojen tukea edes vähän lähemmäksi monien muiden EU-maiden omille kotimaisille energiavaihtoehdoilleen myöntämää tukea."

Arvoisa puhemies! Tämä perustelulausumaksi, mikäli hallituksen esitys voittaa aikanaan kolmannen käsittelyn äänestyksessä, joka kaiketi tänä päivänä tia huomenna suoritetaan.

Keskusta esittää ja nyt tässäkin yhteydessä esitän sen, mitä jo toisen käsittelyn yhteydessä täällä kerroimme, että meidän mielestämme tämä hallituksen esitys tulee kokonaan hylätä ja palata vuoden 94 alusta voimaan tulleeseen ympäristöystävällisempään malliin. Sitä mallia käyttäen, sen sekä hiili- että energiasisällön verokomponenttia kiristäen, on mahdollista kerätä aivan sama määrä energiaverolla kuin hallitus tässä esityksessään esittää.

Ehdotan siis, että lakiehdotukset hylätään.

Alleviivaan sitä, että myös keskustan mielestä sinänsä Suomen energiaverojärjestelmässä Suomen budjetin tulopuolella energiaverolla pitää olla se mittasuhde suurin piirtein, joka hallituksenkin esityksessä sille on ajateltu ja jota tavoitellaan. Meidän mallissamme vain se tapa, millä nuo miljardit kerätään, on paljon ympäristöystävällisempi. Siihen sisältyy paljon vankempi ympäristöohjaava elementti kuin tähän hallituksen esitykseen.

Ed. Roos merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää lausumaehdotusta ja hänen tekemäänsä lakiehdotusten hylkäysehdotusta.

Tänään kun elämme Kioton ympäristökokouksen aikaa, niin on todella valitettavaa, että Suomessa luovuttiin Euroopan edistyksellisimmästä energiaverotuksesta ja siirryttiin tähän hiilenmustaan energiaverolinjaan, niin kuin on todettu. Viime vaalikaudella paljon puhuttiin vihreästä verouudistuksesta. Vihreät siitä puhuivat, mutta se kärsi täydellisen waterloon, eivätkä vihreät enää täällä siitä kehtaa puhua.

Mutta, arvoisa puhemies, mikä tässä myös on ongelma, on työssäkäynnin ja liikkumisen verottaminen, joka nyt kolmea kautta lisääntyy. Me tiedämme, että verovähennysoikeuden omavastuuta nostetaan tuloverotuksessa ja sitä kautta verotus kiristyy 110 miljoonaa. Tässä esityksessä liikenteen verotusta kiristetään 820 miljoonaa. Juuri edellisessä esityksessä myös kiristettiin verotusta joukkoliikenteen arvonlisäverotuksen nostamisen kautta. Tämä, että kolmea kautta nyt liikenteen ja työssäkäynnin verotusta kiristetään, on täysin kohtuutonta. Tämä tapahtuu aikana, jolloin ihmisten työsuh-

teet ovat entistä lyhytkestoisempia ja jolloin ihmisiä pitäisi kannustaa hakeutumaan töihin ja ihmisten liikkumista ei saisi liikaa rajoittaa, joten tässäkin mielessä tämän energiaverolakiesityksen hylkääminen on enemmän kuin paikallaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen energiaveroesitystä on tarkasteltava hallituksen kokonaisverolinjan yhtenä keskeisenä osana. Tämä hallituksen kokonaislinja merkitsee sitä, että hyvätuloisten verotusta kevennetään suhteellisen hyvin. Toisaalta yksi osa sitä on alkoholijuomaveron, lähinnä viinien verotuksen keventäminen ja näin luopuminen vapaaehtoisesti huomattavista, lähes 100 miljoonan markan, verotuloista. Tältä pohjalta katsoen esitys ei ole kannatettava, kun tämä siirtää verotusta energian suuntaan, kun toisaalta annetaan tiettyihin kohteisiin helpotusta.

Työssäkäyntiin liittyvien verojen kiristys tapahtuu hallituksen veropolitiikassa kolmella eri tavalla. Yksi niistä on energiaverotuksen kiristys. Energiaverotuksen kiristys koskettaa pahimmin haja-asutusalueiden asukkaita, joilla ei ole valinnanvaraa liikkumisessa. Asukkaiden lisäksi myös elinkeinoelämän harjoittajia haja-asutusalueella tämä luonnollisesti koskettaa, vaikka he tietysti voivatkin näitä kustannuksia vähentää verotuksessa.

Toisenlaisessa, kokonaisvaikutuksiltaan oikeudenmukaisessa veropolitiikassa voitaisiin ajatella energiaverotuksen, siis polttonesteiden verotuksen, kiristämistä, mutta tähän kokonaisuuteen tämä ei mitenkään voi sopia, ja siksi kannatan sitä, että esitys hylätään.

Tämä ei ole myöskään ympäristöystävällinen. On todella syytä palata siihen malliin, joka oli edellisen hallituksen toimesta luotuna ja joka muutettiin täksi hiilenmustaksi vaihtoehdoksi. Pitäisi palata siihen ja ottaa ympäristöohjaavuus, ympäristövaikutukset, uudelleen keskeiseksi tekijäksi sosiaalisuuden ja alueellisen tasaarvon rinnalle.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti, kun on näin tärkeä asia yön hiljaisina hetkinä.

Minun mielestäni tässä kohdin hallituksen olisi nyt viisasta todeta, että energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttaminen on mennyt melko lailla kiville. Epäonnistumisia sattuu, ja tässä nyt on sellainen epäonnistuminen tullut. Olisi varmasti hyvä vetää esitys pois tai ainakin nyt hylätä ja lähteä valmistelemaan uutta, koska onhan niin, kuten edellä käytetyissä puheenvuoroissakin on kerrottu, että olemme sitoutuneet tiettyihin ympäristötavoitteisiin, tiettyihin päästötavoitteisiin, ja kivihiilen käyttäminen on yksi tuhoisimpia seikkoja ilmaston kannalta. Näin ollen sellaiseen sitoutuminen ja tällaisen hiilenmustan vaihtoehdon valitseminen on kyllä melko pöyristyttävä linjaus, joka ei ole millään tavalla sopusoinnussa niiden sopimusten ja sitoutumusten kanssa, mitä Suomi on tehnyt.

Myöskin polttoaineen hinnankorotus on käsittämätön. On tietenkin selvä, että etelän maalikylissä, tropiikeissa, asuvat, joilla on lähellä julkinen liikenne, eivät ymmärrä sitä, mutta esimerkiksi itse eilettäin pidin yhden tilaisuuden ja ajelin vähän reilut 300 kilometriä. Se kertoo siitä, että meillä pohjoisessa on niin paljon pitemmät etäisyydet ja siellä ihmiset tarvitsevat autoja, koska ei ole julkista liikennettä sillä tavalla. Näin ollen koko polttoaineen hintaan tuleva korotus, yli 800 miljoonaa markkaa, siirretään suoraan lisärasituksena haja-asutusseutujen ihmisille. Tällä tavalla se ei ole kestävä verotuksen muoto, vaan pitäisi miettiä joitakin rakentavampia ja tasapuolisempia ratkaisuja tässäkin suhteessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin vielä sanoa, että ympäristövaliokunnassa kevään korvalla lueskeltiin valtioneuvoston vastausta Euroopan unionin, oliko se nyt, komissiolle, missä energiastrategia luotiin. Siellä oli esillä Euroopan unionin ukaasi tai ajatus, että Suomessakin pitäisi polttoaineiden hintoja nostaa 3 pennillä vuonna 2000. Silloin valtioneuvosto vastasi, että ei missään tapauksessa, koska se tulee vaikeuttamaan kilpailua jne. Eikä mennyt kuin pari kolme kuukautta, kun saimme tällaisen korotuksen. Kyllä minä haluan uskoa, että keväällä oltiin vielä täysissä järjen voimissa, mutta jonkinlainen hairahdus kesän aikana tapahtui ja halpahintaisesti lähdettiin tätä verotusta kiristämään. Toivotaan, että hallitus, vaikka nyt ei hallitusherroja ole kuulolla, ymmärtäisi, että tämä ei ole hyvä muoto. Näin nämä yön hiljaisen hetkenkin puheet kantaisivat tältä osin hedelmää.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aulan puheenvuoron aikana tai sen jälkeen jäin hieman mietteliääksi, kun hän toi esille puheessaan, että pitäisi harkita alueiden erilaista verotuskäytäntöä polttoaineverotuksen suhteen. Mi-

käli tämä tarkoitti erilaista polttoaineen hintaa ja erilaista verotusta, niin epäilen kyllä, että tämä ilmeisesti ei oikein käytännössä voi toteutua monistakaan syistä.

Mutta hänen esitykseensä siitä, että asia pitäisi paremmin huomioida tietyissä kustannuksissa, oliko se nyt työmatkakustannuksissa ja tällaisissa, kyllä voisin oikeastaan tietyllä tavalla yhtyä, joskaan tässä tilanteessa ei voida tähän mennä. Olen useita kertoja kyllä aiemmin jo esittänyt vastaavan tyyppisiä ajatuksia. Siinä suhteessa toivoisinkin, että jatkossa, kun asioita käsitellään, vähennykset, jotka koskevat työmatkakustannuksia, olisi todellakin otettava kyllä vakavaan harkintaan.

Laajentaisin kyllä tätä kysymystä vielä sikäli, että ihmisillä on paljon muitakin välttämättömiä matkakustannuksia, joiden osalta verotuksessa tapahtuvia vähennyksiä pitäisi myös harkita. Nähtävästi tällä kertaa siinä ei onnistuta, mutta toivottavasti jatkossa päästään oikein kunnolliseen keskusteluun myös tämän asian osalta.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Sinänsä ei ole epätavanomaista, että oppositio vastustaa veron korotusta. On kuitenkin syytä todeta, että polttoaineveroa on oikeastaan joka vuosi korotettu, oli sitten hallituksessa keskustapuolue, kristilliset, sosialidemokraatit tai kokoomus. On oikeastaan vain yksi poikkeusvuosi, joka oli tämä vuosi, jonka alkaessa polttoainevero, ja tässä tapauksessa erityisesti autojen bensiinivero, ei noussut.

On myös todettava, kun on sanottu, että näitä muutoksia tehtäisiin hyvätuloisten verojen keventämiseksi, että tämä väite ei kyllä pidä paikkaansa. Jos katsotaan, mitä veroratkaisuja tupon seurauksena on tulossa, ne suosivat erityisesti pieni- ja keskituloisia ja, erityisesti haluan painottaa, pienituloisia.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Mitä tulee veroratkaisuihin henkilöverotuksen osalta, hallitus on kolme vuotta tolkuttanut sitä, että tulee pieni- ja keskituloisia suosivia ratkaisuja, mutta niitä ei ole nähty tähän mennessä eikä, ed. Sasi, sellaisia esityksiä liioin nähdä vuonna 98. Jos te havaitsette jossakin niitä olevan, kertokaa ihmeessä. Minä voin tunnistaa sellaisia kohtia, jotka nimenomaan jopa kiristivät tälle vuodelle kaikkein pienituloisimpien kansalaisten henkilöverotusta.

Mitä energiaveroratkaisuun vielä tulee, on aivan totta, että energiaveroja on korotettu vuosi vuoden jälkeen. Se on ollut oikein ja perusteltua, ja ensi vuodellekin tulee meidänkin mielestämme energiaveron tasoa kiristää. Jos aiotaan muuta verotusta, henkilöverotusta, keventää, on pakko muita veroja ja tässä tapauksessa nimenomaan energiaverotusta kiristää.

Mutta kysymys on siitä, miten otetaan energiasta perittävä vero, otetaanko se niin, että se ohjaa energiatuotantoa ympäristöystävällisempään suuntaan, vai otetaanko se niin, että se suosii nimenomaan ympäristöepäystävällisiä ratkaisuja. Tämä hallitus kääntyi vihreiden ollessa hallituksessa ja Haaviston ollessa ympäristöministerinä paremmalta tieltä huonommalle ja se oli itse asiassa minun mielestäni tämän vuoden yksi suurimpia veropoliittisia ja poliittisia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Ed. Mähösen puheenvuoroon vielä. Te puhuitte erinomaisen kauniisti nimenomaan työmatkakustannuksista. Mutta, ed. Mähönen, muutama päivä sitten TVL:n toisen käsittelyn yhteydessä minun havaintojeni mukaan te tuitte hallituksen esitystä. Teidän käyttäytymisenne merkitsi sitä, että sillä nimenomaan kiristettiin 110 miljoonalla markalla työmatkakustannusten rasitetta tavallisille kansalaisille. Tunnen ed. Mähösen ja tiedän, että hän ei mielellään tällaista tietysti tee, mutta näin on nyt vain päässyt tapahtumaan, ed. Mähönen.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Mähöselle haluan todeta, että Holkerin hallituksen aikana ehkä noin vuonna 90 täällä silloinen ministeri Suominen ajoi läpi liikennepolttonesteiden tasahintajärjestelmästä luopumisen. Se tehtiin kyllä ihan vapaaehtoisesti, silloin ei mitään pakkoa siihen ollut. Voi olla, että tänä päivänä EU-oloissa ei enää olisi ihan samanlaiseen järjestelmään mahdollista mennä. En tiedä sitä varmasti, mutta saattaa näin olla. Mutta kyllä selvä syvä epäkohta on se, että esimerkiksi bensiinin hinta täällä etelässä saattaa olla 50 penniä tai jopa markankin halvempi litralta kuin pohjoisessa. Kyllä se on valtava tulonsiirto tai, sanotaan, maksuetu täällä etelässä verrattuna haja-asutusalueisiin, mistä koko ajan poistetaan julkisia liikennepalveluja.

Ed. Soininvaara piti muutama päivä sitten hyvän puheenvuoron, jossa hän kiitti palkkaratkaisua siltä osin, että se suosii sittenkin kohtuullisesti pienituloisia, mutta samalla hän moitti an-

karasti hallituksen veropäätöksiä, jotka suosivat hyvätuloisia. Se oli hallituspuolueen viisaana pidetyn edustajan ed. Soininvaaran lausunto korokkeelta, ja uskon, että hän on asiaan perehtynyt ja puhui niin kuin asia on. Tähän perustuen voimme todeta, että hallituksen linja on aika epäsosiaalinen.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Kankaanniemelle. Nämä hintaerot eivät varmaankaan johdu verotuksesta, jos eteläs-sä on halvempaa polttoainetta, vaan ne johtuvat kilpailusyistä, monistakin, kuljetuskustannuksista ja tämän tyyppisistä.

Kiitän ed. Pekkarista, hyvää ystävääni, tunnustuksesta. Olemme keskustelleet monta kertaa monista asioista jo paljon ennen kuin tulin eduskuntaankaan. Pyydän kuitenkin huomauttaa, että kun äsken puhuin siitä, että vääristymät voitaisiin oikaista, sanoin samalla, että ilmeisesti tässä tilanteessa niitä ei voida realiteettien vallitessa oikaista. Mutta edelleenkin olen sitä mieltä, että meidän jatkossa tulee huolehtia siitä, että esimerkiksi työmatkakustannusten osalta verovähennysoikeutta on syytä yrittää jatkaa ja parantaa, koska tiedän hyvin syrjäseudulta tulevana kansanedustajana, että työmatkakustannusten osuus ihmisten taloudessa on äärettömän suuri ja tässä suhteessa verovähennysoikeuksien olisi oltava huomattavasti toisen tyyppiset, kuin ne tänä päivänä ovat.

Omavastuuosuuden nostaminen ei tyydytä minua, mutta ... (Ed. Pekkarisen välihuuto) — Kyllä, ed. Pekkarinen on täysin oikeassa. Äänestin hallituksen uskollisena soturina esityksen puolesta. — Mutta olen kyllä kantani lausunut tässä salissa ja myös ryhmässä siitä, että en pidä tätä välttämättä oikeaan osuneena ratkaisuna, ja tulen tämän esittämään jatkossakin.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti totean energiaverolinjasta sen verran, että eikö oppositiota jonkin verran lohduta kuitenkin se, että puupohjaisten polttoaineitten verotuskohtelua on lievennetty ja myös maakaasun verotuskohtelu alennusten osalta on vakinaistettu.

Yhdyn siihen kritiikkiin, mikä liittyy epäloogisuuteen koskien työmatkakustannusten vähennysoikeuksia. Meille ei jää muuta keinoa kuin tähdätä tulevaisuuteen ja koettaa löytää toimivampia ja loogisempia ratkaisuja. Se oli epälooginen eikä kannusta eikä innosta työnhakuun siltä osin. Kysymys on, niin kuin ed. Alanissilä mainitsi, 110 miljoonasta markasta, ja siinä meillä on tavoitetta vielä jatkossakin.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Olen yrittänyt rauhassa kuunnella tätä keskustelua, mutta sellaiset liioittelut, joissa puhutaan 50 pennistä tai markasta polttoainekustannuksissa, alkavat mennä jo vähän yli hilseen sen takia, että ainakin helsinkiläisenä joudun ostamaan polttoaineeni aina Helsingin ulkopuolelta saadakseni sen halvemmalla kuin täällä.

Lisäksi haluaisin muistuttaa siitä, kun aina puhutaan kustannuksista, mitä tällä alueella on, että esimerkiksi Helsingin kaupunki on rakentanut metron ilman valtion tukea, saamatta tippaakaan valtion tukea. Vasta Vuosaaren pätkään, mikä kohta valmistuu, on saatu ensimmäiset tuet. Myös tiet ja katuverkosto on pääasiassa omilla kunnallisvaroilla rakennettu, niin että eiköhän olisi syytä panna vähän sordiinoa silloin, kun puhutaan niistä tuista, mitä esimerkiksi täällä työmatkoihin on saatu.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Saarnio sanoi, että tässä on liioiteltu bensiinin hintojen eroa, mutta minun täytyy sanoa, että kyllä se pitää paikkansa. Ero saattaa olla todella toista markkaa. Olen monta kertaa havainnut Helsingin kaupungin alueella, että hinta on lähellä 5:tä markkaa. Samanaikaisesti Utsjoella ja muissakin pohjoisemmissa kunnissa saattaa olla ja on jo hinta yli 6 markkaa. Eli ero on tosiasiassa näin suuri. Kyllä me näemme, että ero on kohtuuttoman suuri ja sen takia ehdottomasti pitäisi päästä siihen tasahintajärjestelmään, joka aikaisemmin oli voimassa.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Minäkin haluan tässä suosittaa ed. Saarniolle pientä kotimaanmatkailua. Se varmasti olisi hyväksi. Esimerkiksi kun Someron suuntaan menette tästä, löydätte bensaa alle 5 markan — 4,79 — ja sitten Posiolle, mikä on kappale kauneinta Suomea, voitte tulla ja Kuusamoon: noin 6,05—6,15; siinä se vaihtelee. Tässä ihan viime hetken tuloksia bensamarkkinoilta. Kävin viime viikolla Somerolla puhumassa ja tankattiin avustajan autoon halpaa bensaa. Eilen olin kotikairassani ja siellä vähän kalliimpaa tankattiin. Kaikki ei ole kiinni Helsingistä, mutta valitettavasti tällaisia eroja maan sisällä on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

12) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 101/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Vuosi sitten omaksuttiin uusi käytäntö, jossa ennakonpidätyskortit tulevat voimaan helmikuun alusta. Voin todeta, että tuo osoittautunut hyväksi uudistukseksi ja tarkoitus on, että se jatkuu myös ensi vuonna. Täytyy todeta, että kun tämä laki tässä vaiheessa hyväksytään, se on myös mahdollista. Tosin verokorttien tuotanto on alkanut, ja toivomme, että se voi häiriöttä mennä loppuun asti, ja kattava tupohan on ratkaisun edellytys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997 vp
Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102, 111, 125/1997 vp
Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissahan tulee esille juuri työmatkavähennys, mistä muun muassa keskusteltiin, ja tuloverolain muutokset. Tässä laissa myös kiteytyy hallituksen veropolitiikka tälle ja ensi vuodelle ja sitäkin seuraavalle vuodelle, ja olisi varmaan tarpeen eduskunnassa laajemminkin käydä keskustelua vielä tuloverotuksesta, myös niin että täällä asianomaiset ministerit voisivat osallistua keskusteluun. Kun nyt kello on yli kolme, mielestäni olisi kohtuullista ja oikein — tässä on käyty keskustelua siitä — että lakiesityksestä voitaisiin keskustella huomenna normaaliin istuntoaikaan.

Siksi ehdotan, arvoisa puhemies, että tämä asia jätettäisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Ed. Ala-Nissilä, teitte siis ehdotuksen: seuraavaan istuntoon, joka on tänään?

Puhuja: Tein, seuraavaan istuntoon, joka on tänään.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kun on näin, että ymmärtääkseni ed. Ala-Nissilän esittämä aikataulu ei millään tavalla myöhästytä tärkeiden budjettilakien valmistumista, niin jo siitäkin syystä käyn kannattamaan ed. Ala-Nissilän tekemää ehdotusta tämän asian käsittelyn siirtämiseksi eduskunnan seuraavan istuntoon, ja senkin takia, että niin kuin täällä jo aiemmin sanoin — ja ed. Ala-Nissilä siihen kiinnitti huomiota — on kaikki toivo sen suhteen, että tänä päivänä seuraavassa istunnossa, kun asia käsitellään, täällä varmasti on joku ministerikin paikalla. Se kruunaisi tämän asian käsittelyn, jos yksikin ministeri olisi asian käsittelyn yhteydessä paikalla.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia jää pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan kantansa pöydällepanon ajankohtaan.

Keskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Olin varautunut pieneen puheenvuoroon eräästä yksityiskohdasta tässä asiassa, tulevaisuuden näköalasta, mutta kannatan lämpimästi myös tämän päivän kello 14:n istuntoa. Silloin

voimme vähän laajemmin puhua eri näkökulmista.

P u h e m i e s : Ottaen huomioon tämän täysistunnon myöhäisen ajankohdan eduskunta voinee yksimielisesti hyväksyä ed. Ala-Nissilän ed. Pekkarisen kannattamana tekemän ehdotuksen, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Hyväksytään.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lain toisessa käsittelyssä kiinnitin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa ja toisaalta keskustapuolueen ja kristillisten vastalauseessa eräästä tärkeästä kohdasta eli vesipiirirajankäynnistä oli juuri päinvastaiset kannat. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että vesipiirirajankäynti on loppuun saatettu ja rekisteröity. Tässä keskustan ja kristillisten vastalauseessa sanotaan, että esityksen kohteena olevissa pohjoisen kunnissa vesipiirirajankäynnit ovat edelleen käynnissä. Varmistin tämän kysymyksen Maanmittaushallituksesta, ja Maanmittaushallituksen mukaan nämä kolmen pohjoisen kunnan vesipiirirajankäynnit on saatettu loppuun ja rekisteröity.

Ed. K a l l i : Rouva puhemies! Ehdotan käsittelyssä olevan lakiehdotuksen hylkäämistä. Tämä hylkäysehdotus on mietintöluonnoksessa olevan vastalauseen mukainen.

Ed. K o m i : Rouva puhemies! Kannatan ed. Kallin tekemää ehdotusta.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Minä myös olen sitä mieltä, että tämä laki tulisi hylätä.

Mutta ed. H. Koskisen puheenvuoron johdosta totean, että pitää kyllä paikkansa, että vesipiirirajankäynti on loppuun suoritettu, mutta siihen liittyviä eräitä jälkiselvityksiä on kuitenkin yhä kesken.

Kuitenkin perussyy, minkä takia me keskustalaiset olemme esittäneet ja esitämme tämän hylkäämistä, on se, että kaikki paikalliset asiantuntijat, joita on kuultu valiokunnassa, ovat vastustaneet tämän lain hyväksymistä. Perussyy heillä on ollut se, että edelleen on avoin kysymys, kuka omistaa saamelaisten kotiseutualueella vedet ja maat. Tätä selvitystä on vaadittu, mutta sitä ei ole tehty. Näyttää siltä, että valtio ei kiirehdi tätä selvitystä, koska se pitää maita ominaan. Paikallisten asukkaitten mielestä asia on toinen, koska heillä ja heitä edeltävillä sukupolvilla on ollut ikimuistoinen nautintaoikeus näihin vesiin ja maihin. Siksipä nämä kysymykset tulisi perusteellisesti selvittää, ja vasta sen jälkeen olisi aika tehdä tämä kalastuslain muutos.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lapin maiden ja vesien omistaminen on ikuisuuskysymys. Sitä eivät Sarvi-Jaakot sun muutkaan ole pystyneet selvittämään. (Eduskunnasta: Korpi-Jaakko!) — Oliko se Sarvi-Jaakko, taisi olla Korpi-Jaakko. Onhan Korpi-Jaakko nätimpi nimi kuin Sarvi-Jaakko. — Lapista Utsjoen suunnasta otettujen yhteyksien perusteella, kun minuunkin on otettu yhteyttä, ollaan sitä mieltä aika paljolti siellä, että tämä lainsäädäntö saa olla sama kuin muuallakin Suomessa, eikä ole mitään perusteita muuhun. Se on Suomea, Suomen mannerta ja Suomen vesistöjä. Kalastuslain osalta on aivan tervettä, että myös Lapin kolme kuntaa tulevat samanlaisen lainsäädännön piiriin, mikä on muuallakin Suomessa. Ei ole mitään perusteita erilaiseen lainsäädäntöön.

Ed. H. K o s k i n e n : Rouva puhemies! Tämä menee tietysti änkäykseksi, maanomistuksesta ja vesialueiden omistusoikeuksista keskusteleminen, mutta perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan: "Korkeimman oikeuden ratkaisuin on vahvistettu sellaiset vesialueisiin kohdistuvat oikeudet, jotka liittyvät maanomistukseen eli ovat tilakohtaisia." Perustuslakivaliokunta on katsonut olevan oikeudellinen tosiasia, että valtio on näillä ratkaisuilla — ed. Aittonie-

mi, lainvoimaisilla ratkaisuilla — todettu kyseisen alueen suurimmaksi vesialueiden omistajaksi, ja hallituksen esitys pohjautuu tähän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

15) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousmaan hankintaa rajoittava lupajärjestelmä on voimassa Keski- ja Itä-Suomessa, ja nyt tässä esityksessä hallitus esittää, että tästä rajoituksesta luovuttaisiin. Hallituksen esityksen ainoa todellinen peruste näyttää olevan se, että näin vapautuu henkilöresursseja aluehallinnossa muihin tehtäviin. Mielestäni tämä peruste ei kuitenkaan ole riittävä.

Nimenomaan tässä tilanteessa ja lähivuosina, lähitulevaisuudessa, kun maaseudun alasajo kaikin osin on edelleen vain kiihtymässä, tarvitaan erilaisia ohjauskeinoja, joista tässä on yksi. Mitään asiallista perustetta ei siis ole juuri nyt luopua tällaisesta järjestelmästä, vaikka se onkin voimassa vain osassa maata. Tämä hallituksen esitys, johon valiokunnan enemmistö on yhtynyt, on suurten metsäyhtiöiden etujen ajamista, ei sitä politiikkaa, jota pitäisi noudattaa ja jolla pyrittäisiin maaseutu pitämään asuttuna ja maatilojen ja metsälöiden koon suurentamista edistettäisiin.

Kun näin ei ole, ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen alueelta, mitä tämä esitys koskee, ja kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Kannatan myös tämän kumoamisehdotuksen hylkäämistä.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Kannatuspuheenvuoro.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

16) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 153/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 28/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on laki, joka merkitsee sitä, että indeksitarkistusta ei suoriteta kuntoutusrahan vähimmäismäärään eli noin 60 markan päivärahaan. Näin ollen tässä hallitus jatkaa sitä linjaansa, että vähimmäispäivärahoihin ei indeksitarkistuksia tehdä, mikä merkitsee sitä, että ne jäävät jatkuvasti jälkeen ja sitä kautta tietenkin heikentävät niitten ihmisten toimeentuloa, jotka joutuvat näillä päivärahoilla elämään. Kun tässä on vielä kyseessä erittäin alhainen päiväraha, sitä suuremmalla syyllä olisi ollut paikallaan, että tämä esitys olisi ollut sellainen, että hallitus tarkistaisi indeksillä myös vähimmäispäivärahat.

Ehdotankin tässä yhteydessä, että hallituksen ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin, toisin kuin vastalauseessani on, jossa esitin myös, että päivärahojen laskentaan tehtävä vähennys hylättäisiin, mutta koska ay-liike on sen hyväksynyt, menköön se tällä kertaa läpi.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta ensimmäisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Totean, että tämä jatkaa johdonmukaisesti sitä hallituksen linjaa, jolla käydään kaikkien minimietuuksien kimppuun. Tässä tapauksessa jäädytetään ne indeksikorotukset, jotka olisivat välttämättömiä. Yleensäkin näiden päivärahojen osalta, jotka osittain liittyvät tähän, mutta osittain muuhun, voi todeta, että hallituksella on

ollut vielä tapa nämä minimietuudetkin tarvittaessa panna nollalle. Se on juuri sitä politiikkaa, jota tämä hallitus on harjoittanut ja jota emme voi pitää hyväksyttävänä.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Nyt sosiaaliturvajärjestelmää ollaan rapauttamassa vähimmäisturvan osalta. Tuntuu siltä, että ollaan siirtymässä työperusteisempaan sosiaaliturvaan. On selvää, että jos vähimmäisturvaa ei kehitetä, kuten tässä esityksessä näyttää tapahtuvan, suomalainen yhteiskunta muuttuu entistä epätasa-arvoisemmaksi.

Näin ollen kannatan myöskin ed. Kuopan tekemää esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

17) Hallituksen esitys vuonna 1998 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 165/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 29/1997 vp
Lakialoite 1, 44/1997 vp
Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei nyt lunasta lupaustaan eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun tuntuvasta keventämisestä. Valitettavasti myöskään valiokunnan enemmistö ei ottanut todesta eduskunnan viime vuonna vastaavan asian käsittelyn yhteydessä yksimielisesti hyväksymää lausumaa.

Niinpä ehdotankin tähän hyväksyttäväksi lausumaa, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1999 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään yhdellä pennillä veroäyriltä, sekä siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyönantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus."

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Eläkeläiset ovat aiheellisesti pettyneitä siitä, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ei alennettu enemmän kuin nyt hallitus tässä tuporatkaisussa esittää.

Haluan vielä kerrata ne luvut, jotka täällä jo asian aikaisemmissa käsittelyvaiheessa ovat olleet esillä, koska silloin pyrittiin väittämään, että tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksun alennus olisi 1 penni. Mutta on aina muistettava, että vuonna 1998 yleinen sairausvakuutusmaksun alennus on 0,4 penniä ja eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksualennus 0,3 penniä. Lisäksi vuonna 1999 eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennetaan uudelleen 0,3 pennillä, jolloin jäljelle jää 2,4 penniä ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, joka on, niin kuin totesin, ylimääräinen maksu verrattuna muihin verovelvollisiin. Siinä mielessä eläkeläiset jäävät edelleenkin huonompaan asemaan kuin muut. Tästä syystä eläkeläiset ovat aiheellisesti katkeria sen suhteen, että tätä raippaveroa ei vieläkään poisteta eläkeläisiltä.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Mitä itse lakiesitykseen tulee, sen osalta on todettava, että vaikka hallitus puhuu suuriäänisesti työllisyyden hoitamisesta, kuitenkaan se ei ole sosiaaliturvamaksuja porrastanut sillä tavalla kuin olisi pitänyt tehdä, jos työllisyyttä halutaan suosia. Ilmeisesti hallitus ei kuitenkaan tosissaan ole, toisin kuin se itse väittää, työllisyyden suosimisen suhteen.

Mitä tulee perustelulausumaan, niin ensinnäkin kannatan ed. Hyssälän tekemää ehdotusta.

Totean, että tuporatkaisussa sovittiin näistä alennuksista ja vaikkakin täsmällisesti ottaen se hallituksen tiedote, minkä luin, oli oikea, se oli laadittu sellaiseen muotoon, että tiedotusvälineet välittivät julkisuuteen sellaisen kuvan, että eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua olisi muka alennettu 1 pennillä. Näin itsekin uskoin, kun luin tiedotusvälineistä tuon tiedon, eli kysymys oli selkeästä harhautusyrityksestä, joka kuitenkin on syytä oikaista, niin kuin on jo aikaisemmissakin puheissa tehty, eduskunnan pöytä-

kirjoihinkin: Todellisuudessa oli vain 0,3 pennin alennuksesta kysymys.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä huomata, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on käsitellyt myös kolmen eri hallituspuolueen neljän eri kansanedustajan tekemät laki- ja toivomusaloitteet: Pentti Tiusanen vasemmistoliitosta, Erkki Partanen ja Esa Lahtela sosialidemokraateista ja Tuija Nurmi kokoomuksesta, eli kolmen suurimman hallituspuolueen edustajat. Aloitteissa on muitakin allekirjoittajia vaatimassa eläkeläisten korotetun sairausvakuutusmaksun alentamista tai poistamista. Nämä edustajat ovat tätä esittäneet ja ajaneet. Nyt voimme nähdä, miten he äänestävät tässä asiassa vai tekevätkö tällä vain politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on kyllä kiinnitettävä vakavaa huomiota siihen, että koko välillisten työvoimakustannusten remontti pitäisi nopeasti saada aikaan. Olisi työn verottamisesta, työn rasittamisesta näillä maksuilla, siirryttävä asteittain pääomavaltaisten yritysten suuntaan, niin että ne osallistuisivat tämän sosiaaliturvamme, kuten eläkkeidemme, rahoitukseen paljon vahvemmin kuin tänä päivänä tapahtuu. Tämä järjestelmä nykyisellään ylläpitää työttömyyttä. Vaikka emme voi mennä robottiveroon sellaisenaan, niin pääomavaltaisuuden suuntaan varmasti voimme mennä asteittain ja näin pitää tehdä eli tällainen kokonaisremontti tarvitaan mahdollisimman pikaisesti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on tietysti taloudellisestikin merkittävä eläkeläisille, mutta sen mukaan, mitä heidän kanssaan olen keskustellut, niin erittäin ongelmallisena he pitävät sitä, että tämä maksu on epäoikeudenmukainen maksu heille. Toisin sanoen he eivät voi mieltää velvollisuudekseen maksaa tällaista maksua, ja se on tietysti vielä pahempi kuin ehkä tämä taloudellinen menetys. Siinä mielessä tällainen epäoikeudenmukainen maksu pitäisi mahdollisimman nopeasti poistaa.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Manninen mainitsi, että eläkeläisten ylimääräisen savamaksun alentamisesta tiedotusvälineet olisivat yleisesti puhuneet nimenomaan niin, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu alenee 0,7 prosenttia. Kysyn ed. Manniselta: Oliko todella näin todistettavasti, että puhuttiin ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta?

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Täsmällisesti ottaen ei näin sanottu, mutta kun ensin sanotaan, että sairausvakuutusmaksu alenee 0,4 penniä, ja sen jälkeen sanotaan, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksu alenee 0,7 penniä tänä vuonna ja seuraavana vuonna 0,3 penniä, niin kun sen lukee, tulee selkeästi sellainen käsitys, kun nämä kaksi sanotaan erikseen, että ne pitäisi laskea yhteen, jolloin hallitus tavallaan täyttäisi sen lupauksen 2 pennin alennuksesta, jota oli vaadittu. Tältä pohjalta sellainen kuva pyrittiin luomaan, niin kuin täällä salissakin pyrittiin koko ajan luomaan sellaista kuvaa, että näin olisi tapahtunut, koska eduskunnan kanta ja ponsi oli aivan selkeä ylimääräisestä 1 pennin alennuksesta.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Kysymyksessä ei ole niinkään tiedotuksen ongelma, vaan vastaanoton ongelma.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

18) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 203/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 13/1997 vp
Lakialoite 22/1997 vp
Toivomusaloite 320, 325, 326/1997 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Vuorotteluvapaajärjestelmä on periaatteessa erittäin hyvä. Sillä pyritään työllistämään henkilöitä toisen jäädessä työpaikastaan vapaalle. Toinen etu on se, että vapaalle jäävät työntekijät säilyttävät työkuntoaan myöhempiä vuosia varten ja voivat jopa kouluttautuakin parempaa ammattitaitoa saadakseen. Yleinen paine ja se, mitä keskustelua

tässä salissa on ollut, on johtanut siihen, että korvaustasoa nyt hieman korotetaan, mutta se jää edelleenkin aivan liian paljon alle sen normaalin työttömyyskorvaustason, mitä työttömänä saisi. Olisikin hyvä saada seurantaa tästä asiasta siinä mielessä, pitäisikö korvaustasoa vähän reilummin korottaa, jotta vapaalle jääviä löytyisi paljon enemmän.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kyseessä on hyväosaisten lomituslaki, jonka ainoa positiivinen puoli on se, että se, joka saa työpaikan, saa tietyllä tavalla sosiaalisen kontaktin työelämään. Siinä mielessä minä arvostan tätä, mutta kun hyväosaiset loppuvat, niin loppuvat myös vuorotteluvapaat. Toisin sanoen tämä laki kuolee pikkuhiljaa pois eikä sillä ole mitään tulevaisuutta eikä se mitään työllisyyttä luo, vaan siinä työtön ja työllinen vaihtavat paikkaa hetkeksi. Ainoa hyöty on tuo sosiaalinen kontakti työelämään, minkä työttömänä ollut henkilö saa.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Työntekijän työkunnon säilyttämisen ja henkisen vireyden kannalta tämä on erinomainen asia. Mitä tulee tähän korvausprosenttiin, niin keskustahan esitti jo silloin, kun tämä oli aikaisemmin käsittelyssä, 70:tä prosenttia korvausprosentiksi. Silloin tuli 60, nyt onneksi on saatu se nostetuksi 70:een.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy työasiainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja eräiden verolakien muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 192/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 18/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys ampuma-aselaiksi ja laiksi poliisilain 23 §:n sekä laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain 19 ja 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 183/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 29/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 184/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 2/1997 vp
Lakialoite 73/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 3.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen